

Слов'янське ономазіологічне термінознавство розвивається, потребує подальшої класифікації та аналізу його наукових здобутків і пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринев С.В. Введение в терминоведение / С.В. Гринев. – М. : Московский Лицей, 1993. – 309 с.
2. Гринев-Гриневиц С.В. Указатель терминологических диссертаций : Спр. пособ. / [Гринев-Гриневиц С.В., Гринева В.П., Минкова Л.П., Скопюк Т.Г.]. – Белосток ; М. : б/и, 2006. – 750 с.
3. Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение : учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. заведений] / С.В. Гринев-Гриневиц. – М. : Издат. центр “Академия”, 2008. – 181с.
4. Богуцкая М.Ф. Терминоведение на Украине : Библиографический указатель 1947–1980 / М.Ф. Богуцкая, А. В. Лагутина. – К. : Наукова думка, 1982. – 105 с.

REFERENCES

1. Griniou, S.V. (1993) “Introduction to Terminology”, *Vvedeniue v terminologiiu*, Moscow Licey, Moscow, Russia.
2. Griniou-Grinevich, S. V., Griniou, V. P., Minkov, L. P., and Skopiuk, T. G. (2006) “Index terminological theses”, *Ukazatel terminologicheskikh dissertatsiy*, Bialystok, Poland.
3. Grinyov-Grinevich, S. V. (2008) “Terminology”, *Terminovedeniie*, Izdatelskii tsentr "Academy", Moscow, Russia.
4. Bogutskaia, M. F., and Lagutin, A. V. (1982) “Terminology in Ukraine : Bibliographic Index 1947–1980”, *Terminovedeniye na Ukraine : Bibliograficheskii ukazatel 1947–1980*, Naukova Dumka, Kiev, Ukraine.

УДК 811.111:81'42

АНТРОПОНИМИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ДЕРИВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Клименко О.Л., к.філол.н., доцент

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

klimenko_olga@bk.ru

У статті розглядаються особливості формування та функціонування в сучасній англійській мові дериватів, утворених на базі антропонімів. Проаналізовано роль власних імен як твірних основ у формуванні дериватів. Встановлено основні функції дериватів основ-антропонімів у сучасній англійській мові: номінація, ідентифікація, характеризування, диференціація, табування. Визначено головні способи формування похідних лексем на базі антропонімів: афіксація, телескопія, конверсія.

Ключові слова: власне ім'я, антропонім, словотворення, дериват.

АНТРОПОНИМЫ КАК ОСНОВА ДЛЯ ДЕРИВАЦИИ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Клименко О.Л., к.филол.н., доцент

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина

klimenko_olga@bk.ru

В статье рассматриваются особенности формирования и функционирования дериватов имен собственных в современном английском языке. Проанализирована роль антропонима как образующей основы производного слова. Определены функции дериватов основ-антропонимов в современном английском языке: номінація, ідентифікація, характеристика, диференціація, табу. Охарактеризованы основные способы образования производных лексем на базе антропонимов: афіксація, телескопія, конверсія.

Ключевые слова: имя собственное, антропоним, словообразование, дериват.

ANTROPONIMES AS BASIS FOR DERIVATION IN MODERN ENGLISH

Klymenko O.L.

Zaporizhzhya National University, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine

klimenko_olga@bk.ru

The article is dedicated to the complex analysis of the peculiarities of word-formation and functioning of anthroponymic derivatives in Modern English. It determines the main theoretical statements relating to the study of personal names in contemporary linguistics, specified anthroponyms as a distinct linguistic category and characterized their derivative potential. Special attention is paid to the main ways, means and mechanisms of anthroponymic derivation in Modern English. The anthroponymic derivatives are defined as nonce-words which perform in Modern English the following functions: nomination, identification, characterization, differentiation, taboo. Through structural and semantic analysis of the new words created on the basis of personal names the peculiarities of anthroponymic derivation in Modern English have been revealed. As the conducted research highlights the anthroponymic derivatives in Modern English are formed by means of traditional affixes and new word-forming elements which have been created as the result of blending and affixation of lexemes. Among the ways and means of word-formation affixation, blending and conversion have been identified as the main mechanisms of anthroponymic derivation in Modern English. The comprehensive study of the peculiarities of word-formation and functioning of anthroponymic derivatives in Modern English has demonstrated the role of these lexical units in the enrichment of the English vocabulary. As the prospect for future research the semantic analysis of the newly created anthroponymic derivatives in Modern English is outlined.

Key words: personal name, anthroponym, word-formation, derivative.

У сучасній англійській мові спостерігаються активні процеси збагачення її словника й інвентарю словотворчих засобів, удосконалення механізмів словотворення. Головним шляхом збагачення лексики сучасної англійської мови є формування нових слів із власного мовного матеріалу з використанням власне мовних способів і засобів словотворення. Творення нових слів відбувається переважно на базі вже існуючих у мові лексичних одиниць, зазвичай тих, що належать до класу загальних назв. Проте базою для формування похідних лексем можуть слугувати не лише загальні, але й власні імена, зокрема антропоніми, тобто імена, прізвища та прізвиська людей.

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу особливостей функціонування антропонімів як твірних основ у системі словотвору сучасної англійської мови та виявлення шляхів, способів і механізмів формування дериватів на базі власних імен.

Метою цієї наукової розвідки є виявлення особливостей і закономірностей творення дериватів на базі власних імен у сучасній англійській мові. Для реалізації поставленої мети ми маємо виконати такі завдання:

- висвітлити роль власних імен як твірних основ у формуванні дериватів;
- визначити головні способи формування похідних лексем на базі антропонімів;
- охарактеризувати особливості функціонування дериватів, утворених від антропонімів, в сучасній англійській мові.

Об'єктом дослідження слугували антропоніми, які стали основою для деривації в англійській мові. Предметом вивчення та аналізу є способи та засоби формування дериватів від власних імен у сучасній англійській мові.

Власне ім'я, на думку науковців, надає індивіду статусу реальності, статусу існування: якщо людина якось названа, це означає, що вона існує, будь-яке власне ім'я слугує для виокремлення названого об'єкта серед інших об'єктів, його індивідуалізації й ідентифікації [1; 2].

Хоча традиційно власні імена трактуються в лінгвістиці як "семантично порожні слова" останнім часом науковці висловлюються на користь того, що вони мають значення, яке

формується під різноаспектним впливом мовної та позамовної дійсності [3; 4]. У більшості сучасних студій власні імена мають і мовне, і мовленнєве вираження, актуалізація особливого, індивідуалізуючого компоненту значення зумовлює варіативність їхнього мовленнєвого значення [5; 6]. Як мовна одиниця антропонім є одиницею словникового складу мови, має певне значення, що вказує на належність до певного класу, або на гендерні характеристики (жіноче або чоловіче ім'я), на національно-культурні ознаки. Співвіднесення власного імені з відповідним референтом, що відбувається в мовленні, сприяє його ідентифікації. Антропоніми виконують у мовленні функцію ідентифікації, номінації, диференціації, табування тощо.

Слід зазначити, що під впливом екстралінгвальних та внутрішньомовних чинників, внаслідок використання власного імені для найменування іншого референта, антропоніми можуть переходити до іншого розряду онімів. Наприклад, столиця США *Washington* названа на честь першого президента Джорджа Вашингтона, однойменні річка і місто *Columbia* відбивають у своїй назві прізвище першовідкривача американського континенту Христофора Колумба. Такий процес переходу з одного розряду – "ономасіологічного поля" до іншого О.О. Селіванова називає "трансонімізацією" [1, с. 426].

У сучасній англійській мові антропоніми, як і загальні одиниці словникового складу, здатні слугувати основою для подальшого словотворення. Похідні від власних імен складають особливу категорію лексико-дериваційних одиниць. Їхня поява зумовлена прагненням мовців образно назвати те чи інше явище, процес, передати змістові відтінки або експресію, для вираження яких у мові немає спеціальних засобів [7, с. 1].

Такі слова є функціонально недовговічними, вони належать переважно до okazionalizmів – нових лексичних одиниць, створених відповідно до норм словотвору або в результаті відхилення від структурних і семантичних ознак словотвірних моделей. Це індивідуальні утворення, поява яких зумовлена контекстом, тому їх вважають мовленнєвими фактами [8, с. 178]. Лише незначна частина дериватів основ-антропонімів увійшла до словникового складу сучасної англійської мови.

Формування похідних лексем на базі власних імен відбувається під дією екстралінгвальних та внутрішньомовних чинників [9, с. 6; 7, с. 5]. До мовних чинників належить зокрема тенденція до словотворення за аналогією до конкретного слова або за словотвірною моделлю. Наприклад, за абстрактною моделлю $N + -fy \rightarrow V$ було створено цілий ряд дієслів: *Disneyfy*, *Tonyfy*, *Oprahfy*. Також до цих слів можна віднести тенденцію до передачі певного поняття у формі мовного знака, який відповідає синонімічній описовій конструкції [7, с. 5]. Прикладом таких утворень можуть слугувати лексеми *Obama-friendly*, *Saddam-free*, *Disney-like*, *Opra-style* тощо.

Вплив позамовних чинників зумовлюється контекстом мовлення, цільовою установкою автора та інформацією, яку несе власне ім'я. Так, серед антропонімів, які виконують функції твірних основ, можуть, наприклад, бути імена відомих людей, що мають певний соціальний статус. Чим відомішою є людина, тим активніше використовується зі стилістичною метою її ім'я, тим більші його "деривативні" можливості [10, с. 3].

Серед власних імен, які беруть активну участь у формуванні дериватів, виокремлюється декілька основних розрядів: 1) антропоніми представлені переважно іменами та прізвищами політичних і державних діячів, відомих діячів культури, видатних науковців, іменами літературних персонажів і героїв кінофільмів; 2) антропоніми, які виступають у складі дериватів у перенесеному або узагальненому значенні.

Дериваційні можливості антропонімів найкраще представлені в текстах мас-медіа, оскільки ця сфера, як слушно зауважують науковці, є найбільш відкритою для презентації мовних і мовленнєвих інновацій [7]. Так, у засобах масової інформації можна натрапити

на чимало дериватів, утворених на основі імен і прізвищ відомих політиків. Це можна пояснити тим, що в політиці, як у жодній іншій сфері, соціальна зумовленість мови є найбільш очевидною.

У сучасній англомовній політичній комунікації імена та прізвища політиків внаслідок розширення семантики цих антропонімів, їхньої символізації, досить часто використовуються як твірна основа для формування дериватів. Наприклад, прізвище колишнього президента США Джорджа Буша-молодшого стало основою для формування цілої низки лексичних дериватів. Прихильників політики Буша позначають лексемами *Bushite*, *bushie*, *bushocrat*, *bushevik* (за аналогією до запозиченого з російської мови слова *bolshevik*). Економічна політика адміністрації Дж. Буша отримала назву *Bushonomics*. Своєрідне мовлення не завжди грамотного та політично коректного президента набуло назву *Bush-speak*, а мовленнєві помилки, які внаслідок низького рівня ерудиції робив Дж. Буш, стали відомими як *bushisms* (або *bushinism*).

Прізвище колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Тоні Блера також стало основою для словотворення. На позначення його політичної ідеології було створено іменник *Blairism* прикметник *Blairist* та дієслово *Blairise*. Слово *Blairite* функціонує як прикметник і також використовується для найменування прихильника Тоні Блера. Функцію і конкретного, і збірного іменника виконує дериват *Blairista*, що має значення "колега(и) або прихильник(и) Тоні Блера".

Отже, у результаті словотвірної номінації з основою-антропонімом переважно утворюються іменники і прикметники. Найпродуктивнішим способом словотворення є афіксація. Під час формування похідних афіксальним способом власне ім'я втрачає своє індивідуально-конкретне значення і відбувається його абстрагування від первинного об'єкта номінації. У цьому випадку може спостерігатися або генералізація характеристик референта, або виокремлення однієї типової чи диференційної ознаки.

Дослідження похідних слів, утворених від власних імен, дозволяє визначити шляхи і способи їхнього утворення, виявити моделі формування цих лексичних одиниць. Аналіз зібраного фактичного матеріалу свідчить про перевагу афіксального, переважно суфіксального, способу словотворення у формуванні дериватів з основою-антропонімом. За нашими спостереженнями, найчисленнішу групу похідних складають лексеми, створені на базі антропонімів і за допомогою традиційних афіксів (*-an*, *-esque*, *-fy*, *-ise*, *-ism*, *-ist*, *-ish*), і за допомогою нових словотворчих елементів (*-friendly*, *-free*, *-gate*, *-like*, *-nomics*, *-style*). Аналіз дериватів, утворених від основ антропонімів, засвідчив, що найпродуктивнішими афіксами, які беруть участь у творенні похідних лексем, є суфікси *-ism*, *-ist*, *-an*.

За допомогою суфікса *-ism*, що має первинне значення "теорія, доктрина, вчення, напрямок", на базі власних імен політиків у сучасній англійській мові були утворені такі одиниці, як *Kerryism* – "політична й економічна доктрина кандидата в президенти США Джона Керрі", *Reaganism* – "політична й економічна політика президента США Рональда Рейгана", *Thatcherism* – "політична філософія, що полягає у спрямованості до поставленої мети всупереч нерозумінню та неприйняттю оточення через непопулярність запропонованих заходів", *Schwarzeneggerism* – "вміння прилаштовуватися до швидкоплинних політичних вимог; вміння швидко змінювати галузь діяльності":

*One reason why there is no danger of Mr Edwards contradicting Mr Kerry is because it is not clear what **Kerryism** is (The Economist, July 10, 2004);*

*However smart his advisers were, they ended up being part of **Reaganism** — "a word", Mr Reeves points out, "that defined his dominance" (The Economist, Feb. 4, 2006);*

*Mr Cameron, by contrast, says his party needs to move beyond **Thatcherism**, and Mr Brown has*

never been heard praising the woman who also won three successive elections (The Economist, Jan. 7, 2006);

*Mr Schwarzenegger is seen as something of a political novelty. The way in which he was selected was indeed extraordinary. But his politics have something in common with his most famous cinematic creation. Like the Terminator, **Schwarzeneggerism** is a remodeled, highly efficient time-traveller (The Economist, May 1, 2004).*

Афікс *-ism* може надавати похідним лексемам, утвореним від власних імен, зневажливої конотації. У такому семантичному варіанті він утворює авторські okazіоналізми, мовленнєві звороти, що містять фонетичні, граматичні та семантичні помилки, які є типовими для публічних промов і повсякденного спілкування відомих людей, насамперед політиків (*Bushism, Blareism, Brezhnevism, bin Ladenism, Obamism, Putinism, Schwarzeneggerism, Oprahism*):

*Living in these reduced circumstances, the U.S. would necessarily have to abandon its "inordinate fear of Communism " and learn to live with **Brezhnevism** (National Review, April 25, 2005);*

*But down this uneasy path lies an end to **bin Ladenism** and the specter of an American city attacked with weapons of mass destruction (National Review, March 14, 2005).*

Отже, суфікс *-ism* у складі дериватів, утворених від антропонімів, функціонує у двох значеннях: 1) політична філософія, доктрина, напрямок; 2) авторські okazіоналізми, мовленнєві звороти та помилки, типові для мовлення відомої особи. Полісемантичність словотворчого елемента *-ism* спричинює багатозначність похідних лексем, створених за допомогою цього суфікса на базі антропонімів. Наприклад, *Bushism* 1) політична філософія Джорджа Буша, 2) okazіональні слова, мовленнєві "ляпи" у промовах Джорджа Буша; *Schwarzeneggerism* 1) політична філософія Арнольда Шварцнегера, яка полягає у вмінні прилаштуватися до різних часів і політичних обставин; 2) слова та фрази, що асоціюються з кіногероями Шварцнегера-актора (*Asta la vista, Baby!* або *I'll be back!*)

Продуктивним словотворчим засобом для творення дериватів від основ-антропонімів є суфікс *-ist*. Він позначає прибічника певної філософії, теорії, партії, руху, особистості (*Bushist, Saddamist, Thatcherist*). Іншим продуктивним засобом антропонімної деривації є суфікс *-an* (представлений також графічними варіантами *-ean, -ian*). За допомогою цього словотворчого елемента від власних імен утворюються прикметники, характерні для книжного стилю англійської мови, наприклад, *Darwinian, Shakespearian, Tolstoyan*. Такі прикметники часто зазнають субстантивзації, перетворюючись на іменники, що позначають особу, яка наслідує певну доктрину, теорію, напрямок (політичний, економічний, науковий, літературний тощо). Серед інновацій англійської мови, створених за участю цього елемента на базі власних імен, можна навести лексему *Hitchcockian* – "типовий для стилю кінорежисера Альфреда Хічкока або те, що з ним асоціюється". Цей прикметник часто вживається і в узагальненому значенні "тривожний, загрозливий". Прикметник *Bushian* позначає "типовий для стилю правління та зовнішньої політики Джорджа Буша", а в субстантивованому варіанті має значення "прихильник політики Дж. Буша, той, хто наслідує його тип керівництва", *Clintonian* – "той, хто відповідає часу та стилю правління Білла Клінтона":

*"But she could become a liability if people get to know her views", says Marshall Wittmann of the Progressive policy Institute, a **Clintonian** think-tank (The Economist, Aug. 27, 2005).*

Чимало похідних лексем на базі антропонімів було створено за участю суфікса *-ite*, що має значення "такий, що нагадує стиль певної особи; прихильник видатної особи" (*Blairite, Brownite, Reaganite, Thatcherite*):

*But even if labour market rigidities keep unemployment high, France will never have a **Thatcherite** revolution (The Economist, June 18, 2005);*

*Bruce Bartlett is a card-carrying **Reaganite** libertarian (The Economist, March 4, 2006);*

*Old habits die hard, but for once **Blairites** and **Brownites** are doing their best not to snipe at each other (The Economist, Feb. 18, 2006).*

У формуванні дериватів від антропонімів бере також участь суфікс *-esque* в значенні "пов'язаний із вишуканим стилем певної особи", утворюючи прикметники з позитивною конотацією, наприклад: *Chaplinsque, Daliesque, Dioresque, Disneyesque, Lennonesque, Oprahesque, Ramboesque, Tolkienesque*.

Суфікс *-ish*, за допомогою якого на базі антропонімів утворюються прикметники, має значення "такий, що нагадує; щось на зразок" (*Forrest Gumpish, Lolita-ish, Madonna-ish, Mark Twainish, Shakira-ish*):

*The whole philosophy behind yoga is really great, and it's actually very athletic. I feel like I sound so **Madonna-ish** saying that (Cosmopolitan, March 2004).*

Афіксальним способом від власних назв утворюються не лише прикметники, але й дієслова. Продуктивним афіксом, який трансформує власні імена в дієслова, є суфікс *-fy* (*Barbify, Disneyfy, Tonyfy, Oprahfy*). На базі цих дієслівних дериватів були створені також іменники, що позначають процес і результат виконання певної дії (*Disneyization, Disneyfication, Oprahization, Oprahfication, Tonyzation, Tonyfication*):

*There is no shortage of criticisms of these fast-growing churches. One is that they represent the **Disneyfication** of religion (The Economist, Dec. 24, 2005);*

*Hence the latest twist to the Brown makeover: the **Tonyfication** of Gordon. "Brown now sees the logic of being Blairer than Blair," says Andrew Rawnsley, a respected chronicler of the Labour Party (Newsweek, July 13, 2006).*

Отже, у сучасній англійській мові афіксація є одним із найпродуктивніших способів утворення похідних лексем на базі власних імен. Вагома частина дериватів антропонімів створюється за допомогою традиційних словотворчих елементів: *-an/-ean/-ian, -esque, -fy, -ise/-ize, -ism, -ist, -ish, -ite*. Але в той же час науковці відзначають високу продуктивність нових словотворчих елементів, створених шляхом афіксалізації лексичних одиниць та їхніх фрагментів [11, с. 85; 12, с. 270].

Одним із найпродуктивніших є новий суфікс *-nomics*, передумови для появи якого були створені телескопією. Суфікс *-nomics* "економічна теорія або політика" виник після утворення слова *Nixonomics* (*Nixon + economics*). За аналогією до утворення цієї лексеми на базі прізвищ інших відомих політиків були створені такі слова, як *Bushonomics, Clintonomics, Gorbanomics, Kerrynomics, Manmohanomics, MBnomics, Obamanomics, Putinomics, Reaganomics, Rubinomics, Rogernomics, Sarconomics, Thaksinomics*:

*Just as it took Bill Clinton to create **Clintonomics**, so the new economic agenda will depend on who takes charge of the party (The Economist, June 11, 2005).*

***Kerrynomics**, both substantively and politically, is less attractive than it ought to be (The Economist, May 1, 2004).*

*For years, the dominant economic strain within the party has been **Rubinomics** – budget discipline, an embrace of globalisation, competence rather than ideology (The Economist, June 11, 2005).*

*The result of **Obamanomics** in the 2010s is likely to be that high levels of federal spending force more and more tax increases which slow economic growth and ultimately depress*

government revenues (*The Wall Street Journal*, Feb. 8, 2010).

*Reagan has been mythologized, but he wasn't larger than life during his first two years, as economic conditions worsened. His policies, dubbed **Reaganomics**, were not working in ways that people could see, and unemployment peaked at 10,8 percent on Election Day in 1982* (*Newsweek*, March 13, 2010).

*The past year has cruelly exposed the weaknesses of **Putinomics**, showing how it relied on rising commodity prices and cheap foreign credit* (*Money Week*, Aug. 28, 2009).

Слід зауважити, що для найменування економічних стратегій сучасних лідерів використовуються не тільки прізвища *Bush, Clinton, Obama, Putin, Reagan, Sarkozy*, а й імена *Manmohanomics* (*Manmohan Singh*), *Rogernomics* (*Roger Douglas*), *Thaksinomics* (*Taksin Shinawatra*) та навіть ініціали *MBnomics* "макроекономічна політика Президента Південної Кореї Лі Мін Бака".

Утворення цілої низки новотворів за зразком слова *Watergate* (назва готелю в місті Вашингтоні, що став символом політичного скандалу в 70-і рр. минулого століття) сприяло формуванню нового словотворчого елемента *-gate*. Зазвичай він приєднувався до власних імен та прізвищ політичних і державних діячів, із якими пов'язаний скандал (*Reagangate, Billygate, Monicagate, Muldergate*). Так, скандал, пов'язаний із всесвітньо відомим магнатом металургійної промисловості Лакшмі Мітталом, який під час виборчої кампанії робив значні грошові "пожертвування" на користь правлячої Лейбористської партії Великої Британії, за що отримав податкові пільги, має назву *Mittalgate*:

*Brown forced to close tax loophole after **Mittalgate** Gordon Brown plans to close a loophole that allows millionaires living in Britain - including the steel tycoon Lakshmi Mittal and other Labour Party donors — to pay little or no tax in this country* (*The Independent*, March 9, 2002).

Словотворчу активність в утворенні похідних на базі власних імен демонструють останнім часом синонімічні афікси *-like* і *-style* в значенні "подібний до; схожий на". За допомогою них утворилися такі оказіональні слова, як *Bush-like, Barbie-like, Disney-like, Saddam-style, Opra-style*:

*Sounding remarkably **Bush-like**, Mr Berger says that more coercive solutions should not be ruled out* (*The Economist*, May 8, 2004); *Sharing the oil wealth, say the Shias, ensures that **Saddam-style** centralized tyranny will never reappear* (*The Economist*, Aug. 27, 2005).

Серед нових словотворчих елементів, що беруть участь у деривації від антропонімів, є також суфікс *-speak* – "жаргон", який виник у результаті афіксації лексеми *speak* (*Bush-speak, Disney-speak, Dole-speak, Obama-speak, Putin-speak*):

*Others are becoming connoisseurs of the delights of **Dole-speak**, with its truncated sentences, its missing verbs and its missing verbs and its frequent third- person to "Bob Dole"* (*The Economist*, March 19, 2006).

У формуванні похідних лексем із основою-антропонімом беруть участь також словотворчі елементи *-friendly* – "налаштований лояльно" (*Bush-friendly, Obama-friendly, Sarkozi-friendly*), та *-free* – "вільний від чогось або когось" (*Bush-free, Saddam-free*):

***Bush-friendly** Sarkozi and file-shares* (*The Economist*, March 5, 2005);

*Running in Heels is attempting to register voters by arranging singles parties and offering bikini waxes and yoga classes. The organization also sells "**Bush-free zone**" women's underwear* (*The Economist*, July 10, 2004);

Аналіз фактичного матеріалу дає можливість зробити висновок про те, що нові словотворчі елементи *-friendly, -free, -gate, -like, -nomics, -style, -speak*, беруть активну участь у творенні дериватів від антропонімів.

На базі антропонімів утворюються також оригінальні телескопізми. Наприклад, *Biliary* < *Bill* + *Hillary* – телескопізм, що позначає подружній та політичний тандем Білла та Хілларі Клінтон, або *Bradgelina* < *Brad* + *Angelina* – телескопійна лексема, що об'єднує імена подружжя акторів Бреда Пітта та Анджеліни Джолі, *Oprahbama* < *Oprah* + *Obama* – телескопізм, що об'єднує власні імена двох відомих афроамериканців – телеведучої Опри Уїнфрі та президента США Барака Обама.

Слід відзначити, що хоча кількість дериватів, утворених від основ антропонімів способом телескопії, не є такою численною, як кількість афіксальних похідних, тим не менш телескопійою теж можна вважати досить продуктивним способом словотворення на базі власних імен.

Деякі деривати утворилися на базі антропонімів у результаті конверсії. Наявність конверсії є типовою ознакою сучасної англійської мови і полягає в тому, що слово однієї частини мови виступає як джерело деривації для утворення слова іншої частини мови. Серед проаналізованих лексем трапляються дієслова, для яких вихідними одиницями слугують власні імена (*Disney* – *to Disney*, *Dior* – *to Dior*, *Bork* – *to Bork*, *Thomas* – *to Thomas*):

*Because the last day of summer here in Northern California can be warm ones, this 100% imported cotton dress is spot on for a garden or vineyard wedding. Versatile, Daisy can be accessorized to the hilt and really **Dioered** up or go casual as an easy and chic silhouette – made of cotton and lined in cotton (The Economist, Feb. 4. 2006).*

Дієслово *to Bork* – "здійснювати нападки на політичного опонента, використовуючи "брудні" методи", було утворено від прізвища Роберта Борка, який став об'єктом брутальних нападок та обвинувачень під час слухань із приводу обрання його кандидатури до складу Верховного Суду США:

*With similar regret, other Capitol Hill veterans insist there truly were better times of partisan disputation focused on ideas – before '**to Bork**' was coined as a political attack verb, from the undermining of a Republican Supreme Court nominee (The New York Times, November 29, 2002).*

Утворення дієслова *to Thomas* – "звинувачувати когось у сексуальних домаганнях" пов'язано з ім'ям Кларенса Томаса, який під час обговорення його кандидатури на посаду верховного судді був звинувачений у сексуальних домаганнях.

Номінації, утворені шляхом конверсії, складають незначну кількість. Незважаючи на це, деривати, утворені від власних імен, доводять, що антропоніми також можуть слугувати вихідними одиницями деривації, не змінюючи своєї форми. У результаті проведеного дослідження ми переконалися в тому, що антропоніми – імена, прізвища і прізвиська людей – можуть переходити до іншого розряду, зазнаючи так званої "трансонімізації" (наприклад, *Washington*, *Columbia*) або під впливом певних екстралінгвальних чинників власні імена можуть перейти до класу загальних, зазнавши повної або часткової деонімізації (наприклад, *a Kalashnikov*, *a Dior*). Похідні від антропонімів складають особливу категорію лексико-дериваційних одиниць, поява яких зумовлена прагненням мовців і контекстуальною ситуацією. Такі індивідуальні утворення вважаються мовленнєвими фактами. Але до словникового складу сучасної англійської мови також увійшла частина дериватів, створених на базі власних імен. Тому перспективним у подальших наукових розвідках ми вбачаємо аналіз семантики таких лексем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.

2. Семёнова Т.Н. Антропонимическая индивидуализация : когнитивно-прагматические аспекты / Т.Н. Семёнова. – М. : Готика, 2001. – 237 с.
3. Атанасова С. Онимы и их дериваты в составе русских и болгарских фразеологических единиц [Электронный ресурс] / Стефанка Атанасова // Режим доступа: <http://www.russian.slavica.org/article 1012.html>.
4. Дука Л.И. Ассоциативно-культурный компонент в семантике онимов / Л.И. Дука // Семантика языковых единиц. Доклады VI-й Междунар. конф. – М., –1998. – Т. 2. – С. 16–18.
5. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д.И. Ермолович [Электронный ресурс] // Режим доступа: www.andein.ru/articles/lingvist_svoistva.html.
6. Карпенко О.Ю. Проблематика когнітивної ономастики : Монографія / О.Ю. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2006. – 328 с.
7. Стасюк Т.В. Відонімні утворення: структурно-семантичні і функціонально-стилістичні аспекти у мові сучасної публіцистики : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Т.В. Стасюк. – Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2005. – 20 с.
8. Иванова Н.Г. Ономастические новообразования в русской советской поэзии / Н.Г. Иванова // Русская ономастика : сб. науч. тр. – Одесса : ОГУ, 1984. – 186 с.
9. Кисельова О.В. Онімні та відонімні оказіоналізми в англійській мові : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 / О.В. Кисельова. – Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечнікова. – Одеса, 2000. – 20 с.
10. Ільченко В.І. Експресія власних назв як засіб публіцистики : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец.10.01.08 / В.І. Ільченко. – Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут журналістики. – К., 2003. – 20 с.
11. Єнікеєва Є.М. Формування нових словотворчих елементів англійської мови шляхом афіксалізації лексичних одиниць / Є.М. Єнікеєва // Загальні питання філології : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т.1. – С. 85–90.
12. Єнікеєва С.М. Роль телескопії у збагаченні арсеналу словотворчих засобів сучасної англійської мови / С.М. Єнікеєва // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2007. – № 4. – С. 264–270.

REFERENCES

1. Selivanova, O.O. (2006) “Modern linguistic : terminological encyclopedia”, *Suchasna linhvistyka : terminolohichna entsyklopedia*. – Poltava : Dovkillia. – К. – 716 p.
2. Semenova, T.N. (2001) “Anthroponymic individualization : cognitive and pragmatic aspects”, *Antroponimicheskaiia individualizatsiia : kognitivno-pragmaticheskie aspekty*. – Moscow : Gotika. – 237 p.
3. Atanasova, S. “Onyms and their derivatives in Russian and Bulgarian phraseological units”, *Onimy i ikh derivaty v sostave russkikh i bolgarskikh frazeologicheskikh yedinitis* [available at: <http://www.russian.slavica.org/article 1012.html>].
4. Duka, L.I. (1998) “Associative and cultural component in onym semantics”, *Assotsyativno-kulturnyi component v semantike onimov // Semantics of language units. Collected works of VI International Conference*. – Moscow. – Vol. 2. – pp. 16–18.
5. Yermolovich, D.I. “Personal names in language and culture”, *Imena sobstvennye na styke yazykov i kultur* [available at: www.andein.ru/articles/lingvist_svoistva.html].
6. Karpenko, O.Yu. (2006) “Problems of Modern onomastics : monograph”, *Problematyka kohnityvnoi onomastyky*. – Odessa : Astroprint. – 328 p.

7. Stasiuk, T.V. (2005) "Onym derivatives: structural-semantic and functional-stylistic aspects in modern publicistic essays", *Vidonimni utvorennia: strukturno-semantychni I funktsionalno-stylistychni aspekty u movi suchasnoi publitsystyky* // Thesis abstract... cand. sc. 10.02.01 / Dnipropetrovsk National University. – Dnipropetrovsk. – 20 p.
8. Ivanova, N.G. (1984) "Onomastic new words in Soviet poetry", *Onomasticheskie novoobrazovaniia v russkoi sovetskoi poezii* // Russian onomastics : Scientific collected works. – Odessa : Odessa National University. – 186 p.
9. Kiselyova, O.V. (2000) "Onyms and onym derivatives in English language", *Onimni ta vidonimni okazionalizmy v anhliiskii movi* // Thesis abstract... cand. sc. : 10.02.04 / Odessa National University named after Mechnikov. – Odessa. – 20 p.
10. Ilchenko, V.I. (2003) "Expression of proper names as publicistic device", *Ekspresiiia vlasnykh nazv yak zasib publitsystyky* : Thesis abstract... cand.sc. : 10.01.08 / Kyiv National University named after Taras Shevchenko. – Kyiv. – 20 p.
11. Yenikeieva, S.M. (2004) "Formation of new derivative elements by affixalization of lexems in Modern English", *Formuvannia novykh slovotvorchykh elementiv anhliiskoi movy shliakhom afksalizatsii leksychnykh odyntys* // Zahalni pytannia filolohii : Zbirnyk naukovykh prats. – Dnipropetrovsk : Nauka i osvita. – Vol.1. – pp. 85–90.
12. Yenikeieva, S.M. (2007) "Blending as mechanism of enrichment of word-forming means in Modern English", *Rol teleskopii u zbahachenni arsenalu slovotvorchykh zasobiv suchasnoi anhliiskoi movy* // Naukovyi Visnyk Volyn State University named after Lesia Ukrainka. – № 4. – pp. 264–270.

УДК 811.111'255.4-1

РЕЦЕПТИВНА ПОЕТИКА В ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ (НА ПРИКЛАДІ НАБОКІВСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ «СЛОВА ПРО ІГОРІВ ПОХІД»)

Костенко Г.М., к. філол. н., доцент

Запорізький національний технічний університет, вул. Гоголя, 64, м. Запоріжжя, Україна

kostenko_ganna@mail.ru

Метою цієї роботи є розкриття специфіки перекладацької адаптації слів з історичним забарвленням і систематизація підходів до рецептивної поетики під час вирішення мовних проблем перекладу застарілих слів. На сучасному етапі художній твір пов'язується не лише з фігурою письменника, але й з фігурою читача, тобто орієнтується на читачську рецепцію. Набоківський переклад «Слова про Ігорів похід» виконаний для сучасного читача, сучасною мовою, але з урахуванням історичного контексту і з наміром відтворити дух епохи, що описується, і тому його стратегія належить до адекватної модернізації.

Ключові слова: перекладацька адаптація, рецептивна поетика, буквальний переклад, історизм, архаїзм.

РЕЦЕПТИВНАЯ ПОЭТИКА В ПЕРЕВОДОВЕДЕНИИ (НА ПРИМЕРЕ НАБЕКОВСКОГО ПЕРЕВОДА «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»)

Костенко Г.М.

Запорожский национальный технический университет,

ул. Гоголя, 64, г. Запорожье, Украина

kostenko_ganna@mail.ru

Целью этой работы является раскрытие специфики переводческой адаптации слов с исторической окраской и систематизация подходов к рецептивной поэтике при решении языковых проблем перевода устаревших слов. На современном этапе художественное произведение ассоциируется не только с фигурой писателя, но и с фигурой читателя, то есть ориентируется на читательскую рецепцию. Набоковский перевод «Слова о полку Игореве» выполнен для современного читателя, современным языком, но с учетом исторического контекста и с намерением воссоздать дух описываемой эпохи, и поэтому его стратегия относится к адекватной модернизации.